

university of
 groningen

Tegelzetter of Tovenaar?

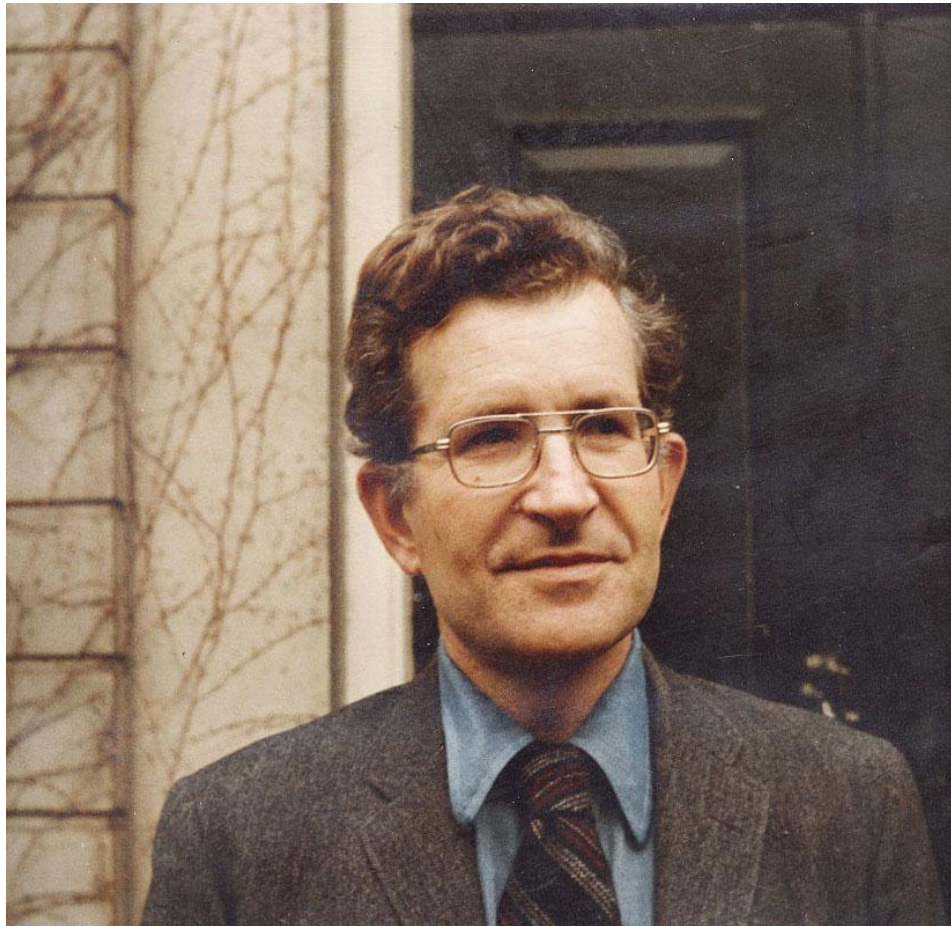
Jan Koster

Overzicht inhoud

- 1. De tegelzetter en de tovenaar**
2. De rol van het laat-middeleeuwse nominalisme
3. Nihilisme in de 20^e eeuw en de terugkeer van de metafysica
4. Evolutiebiologie tussen tovenaar en tegelzetter
5. Conclusie

Noam Chomsky in Amsterdam (1977)

© 1977, Wim Zonneveld, Utrecht

Traditie: drie soorten structuurscheppers

structuren komen tot stand door de **creativiteit** van:

- goden
- mensen
- de natuur

De tegelzetter en de tovenaar

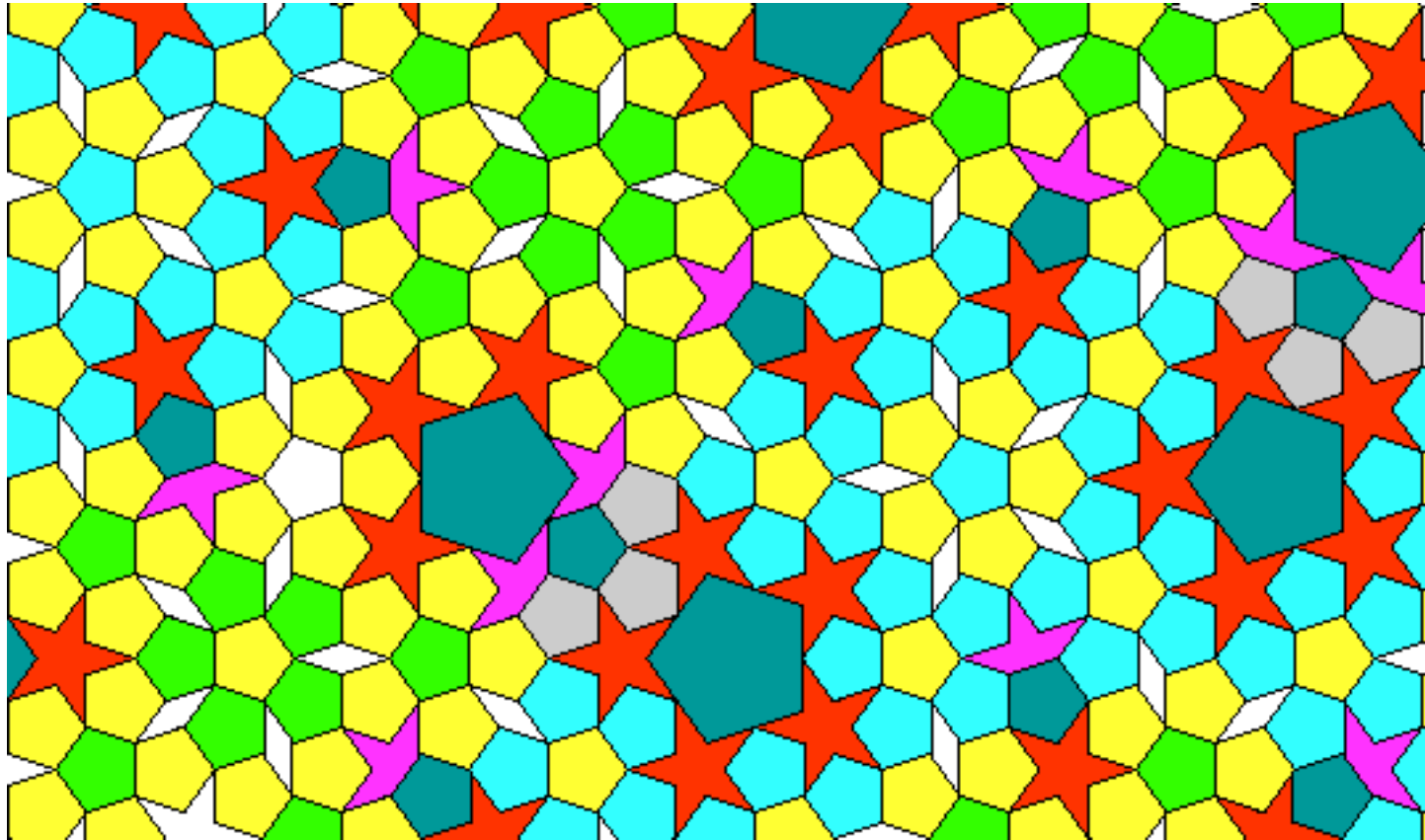
- vraag: is **creatie gebonden aan beperkingen** vooraf?
- de tegelzetter: **ja**
- de tovenaar: **nee**

Eenvoudig tegelpatroon: 8 rondom 1

1	2	3
4		5
6	7	8

Complex tegelpatroon

De tovenaar

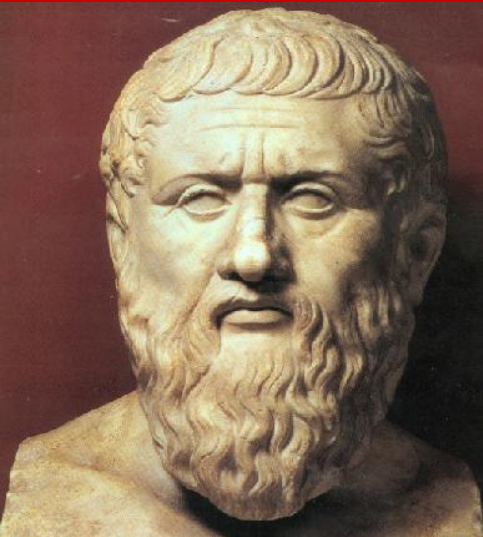
De tovenaar als nihilist

- de **tegelzetter** volgt een metafysische (=vooraf gegeven) orde: geometrische **noodzakelijkheid**
- de **tovenaar** is metafysisch gesproken een **nihilist**

Overzicht inhoud

1. De tegelzetter en de tovenaar
- 2. De rol van het laat-middeleeuwse nominalisme**
3. Nihilisme in de 20^e eeuw en de terugkeer van de metafysica
4. Evolutiebiologie tussen tovenaar en tegelzetter
5. Conclusie

Plato's dialoog **Timaeus**

- er zijn **eeuwige ideeën** voorafgaand aan de schepping (universalia)
- de schepper, de '**demiurg**', is hieraan gebonden en scheidt dus als een **tegelzetter**

De abrahamitische god

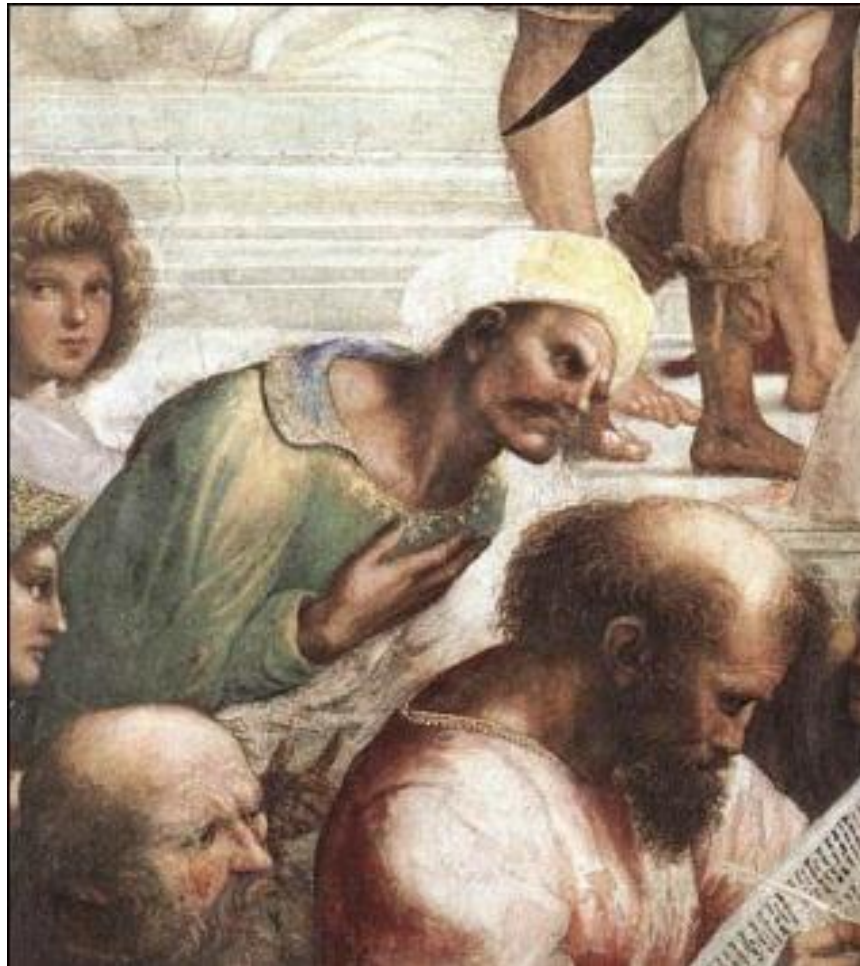
- jodendom, christendom en islam
 - God is **almachtig**, dus:
 - **creatio ex nihilo** ('schepping uit het niets')
 - niet gebonden zoals Plato's 'demiurg'
-
- **de abrahamitische god is niet van het tegelzetterstype maar van het tovenaarsstype**

Europees debat geïnspireerd door Islam

- al-Ashari (874-936)
- al-Ghazali (1056-1111)
- **Averroës (Ibn-Rushd) (1126-1198), Córdoba:**

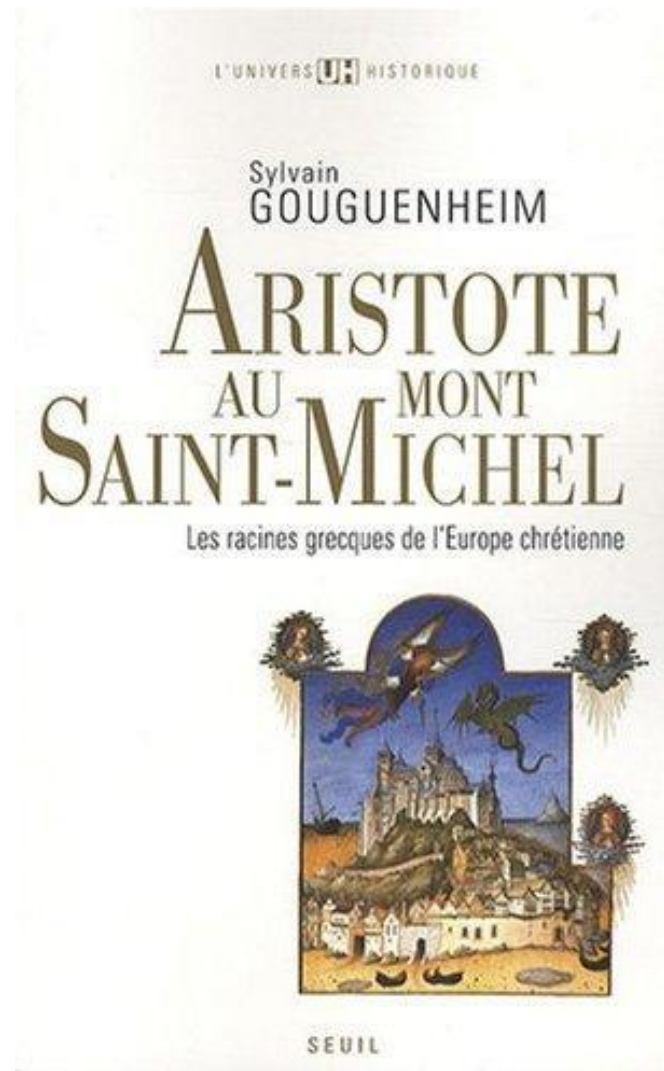
Averroës kijkt over de schouder van Pythagoras

Rafaël: de Atheense School

Kulturkampf in Frankreich: Gouguenheim

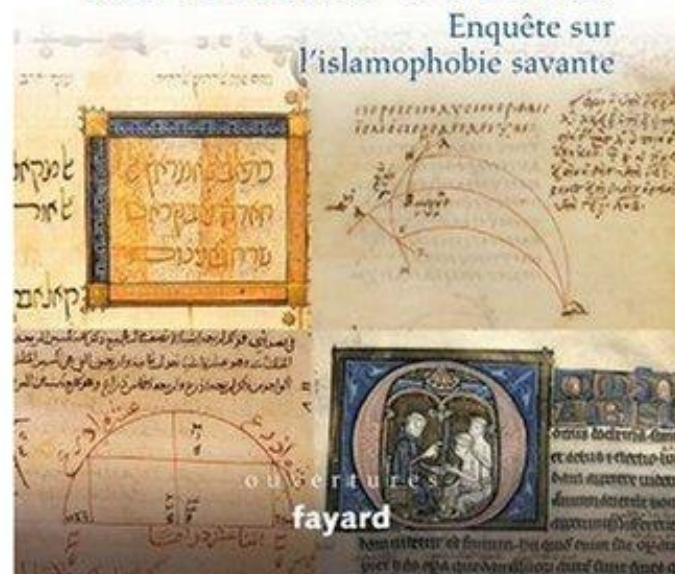

Kulturkampf in Frankreich: tegen islamofobie

Sous la direction de
Philippe Büttgen,
Alain de Libera,
Marwan Rashed,
Irène Rosier-Catach

Les Grecs, les Arabes et nous

Enquête sur
l'islamophobie savante

De abrahamitische God

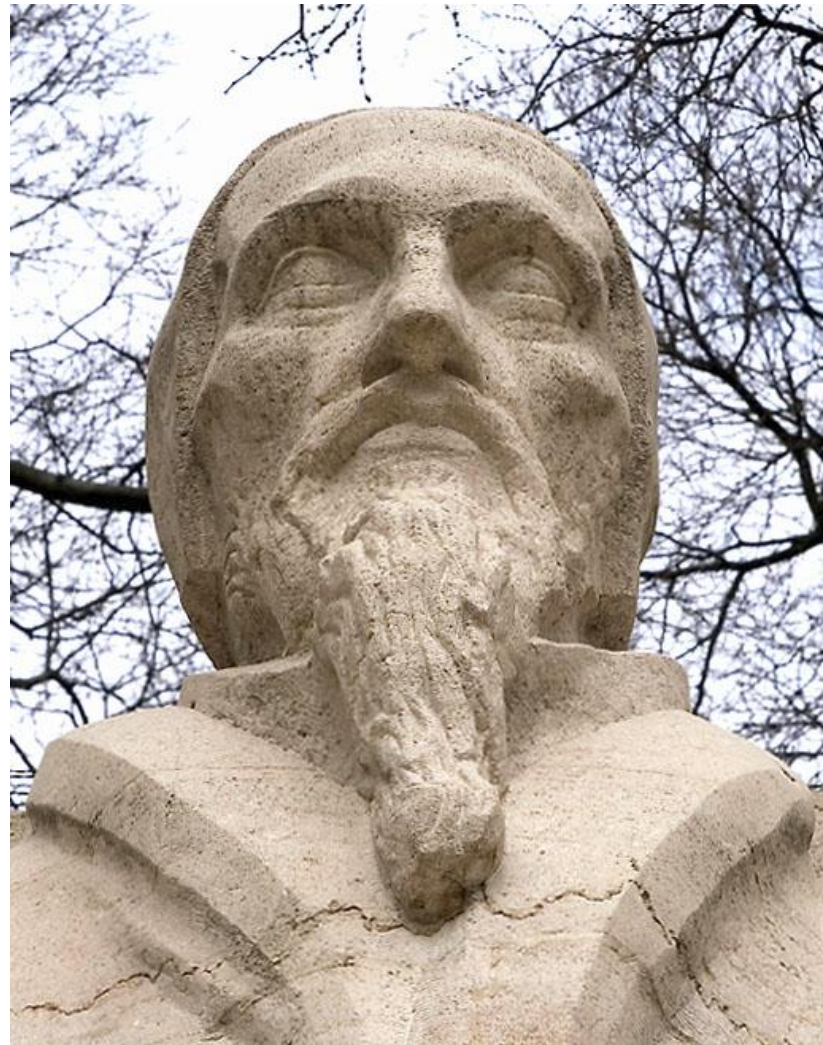
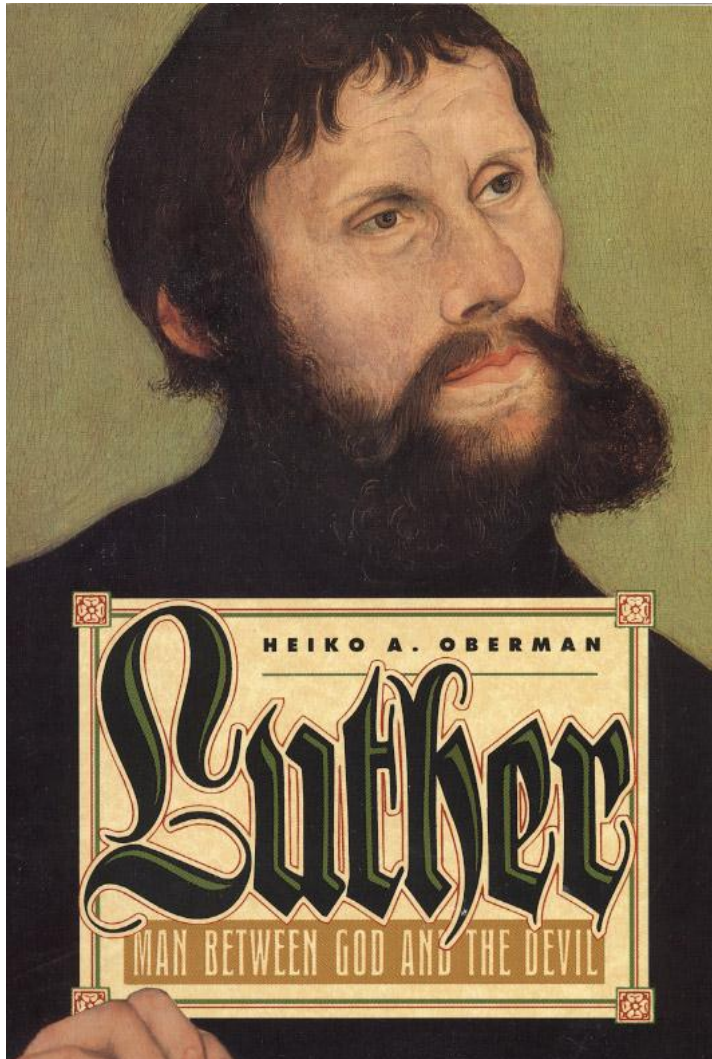
- Europees debat wordt grotendeels voorafgegaan door debat binnen **islam**
- **interne logica**: almachtige abrahamitische god sluit tegelzetersperspectief uit
- vanuit Grieks standpunt is het een **God van de Wil** en geen **God van de Rede**

Islamitische invloed via de franciscanen

- nominalisme: franciscaanse theologie (**Willem van Occam**)
- geen **universalia**, want die beperken **Gods almacht**

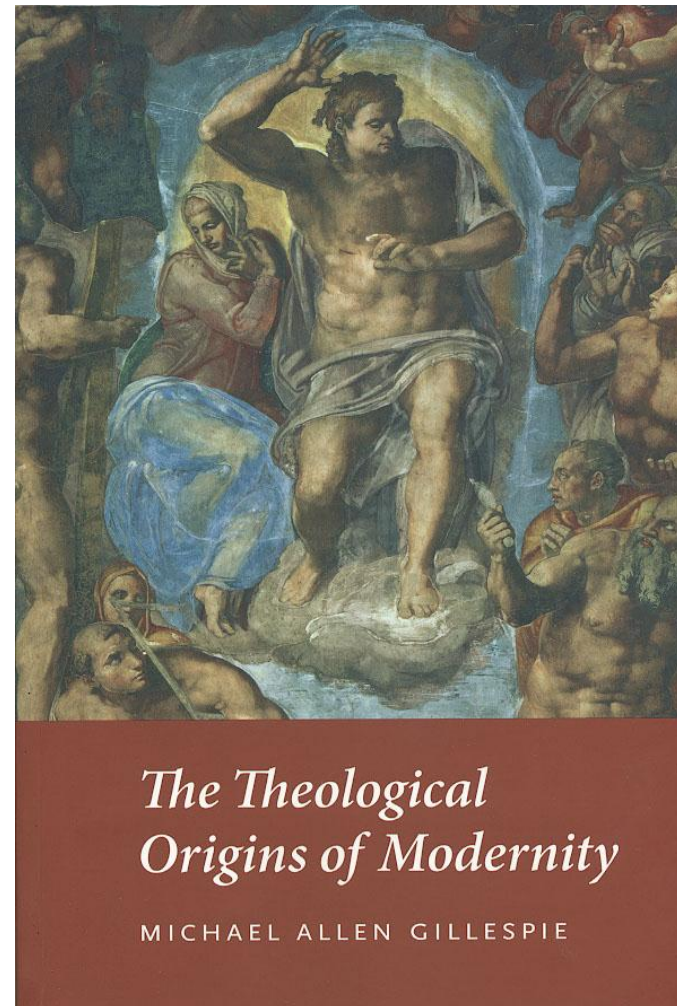
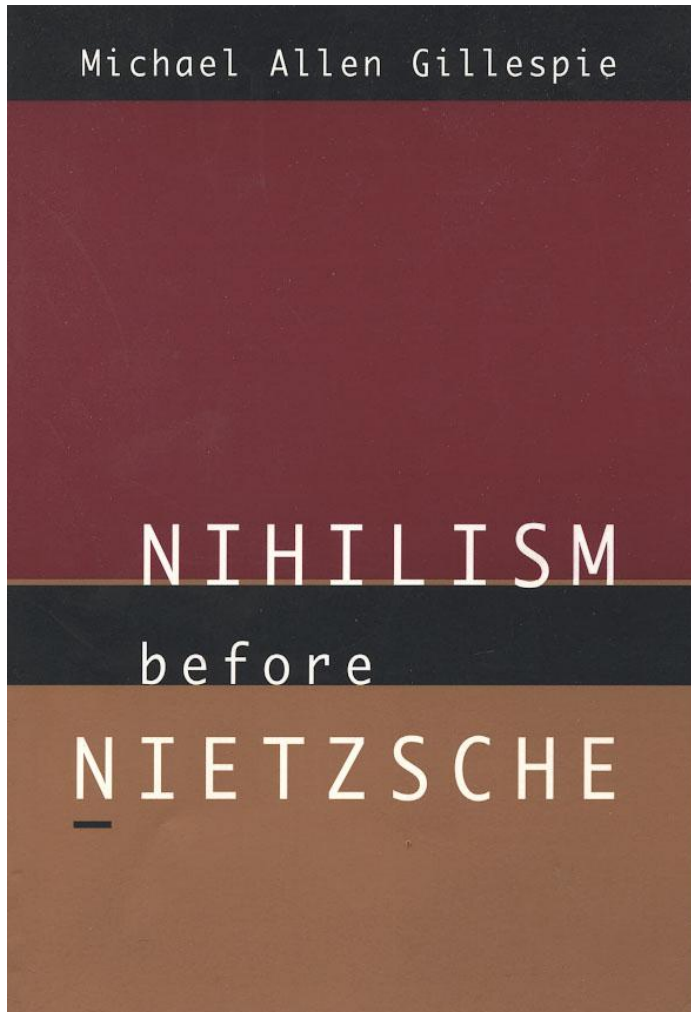
Luther en Calvijn waren nominalist

Overzicht inhoud

1. De tegelzetter en de tovenaar
2. De rol van het laat-middeleeuwse nominalisme
- 3. Nihilisme in de 20^e eeuw en de terugkeer van de metafysica**
4. Evolutiebiologie tussen tovenaar en tegelzetter
5. Conclusie

Michael Allen Gillespie: modern nihilisme is geseculariseerde nominalistische theologie

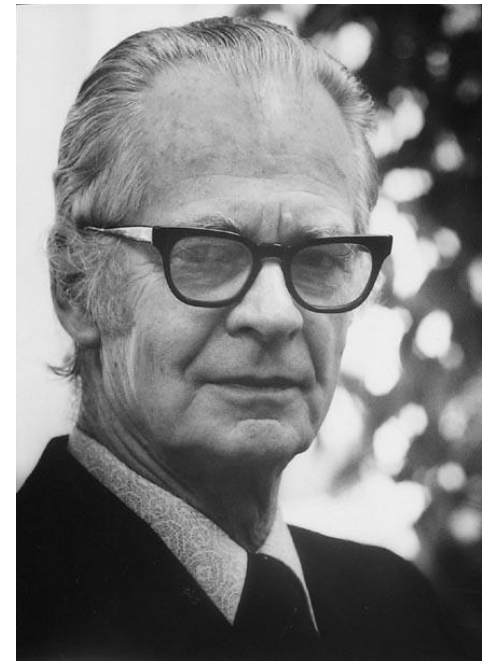
Herder en Von Humboldt

- ontstaan van multiculturalisme: **empirisme** plus **Europese expansie** (Montaigne, Locke)
- via de taal: **Herder** (vooral) en Von Humboldt

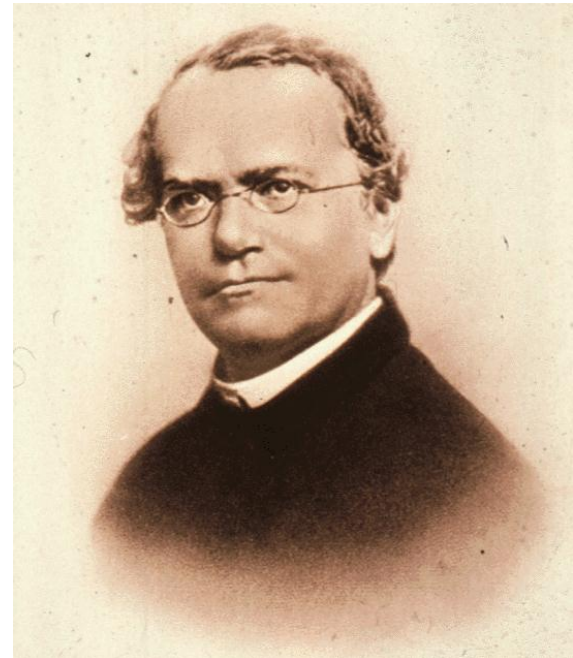
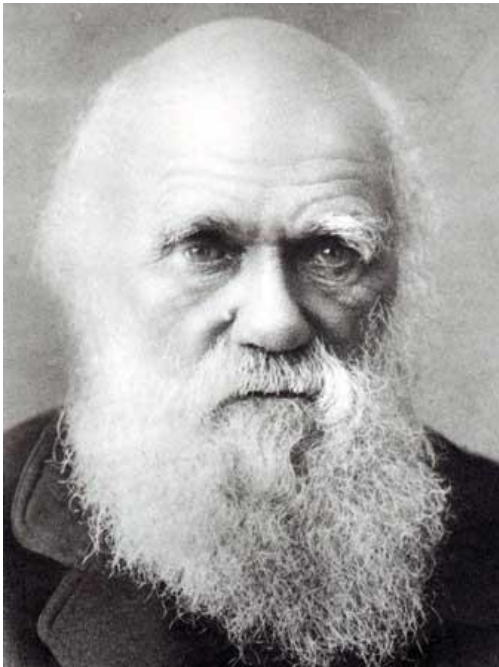

USA eerste helft 20^e eeuw: Boas, Sapir, Skinner

Moderne Synthese (1920-1970) is de naturalistische tak van het toenmalige nihilisme

- synthese van ideeën van Darwin en genetica van Mendel
- natuurlijke selectie “schept” zonder tegelzetersperspectief

Modern nihilisme

- **ethiek in metafysisch vacuüm (anti-realisme): in protestantse tovenaarsraditie**
- voorbeelden: Nietzsche, Sartre, Hermans

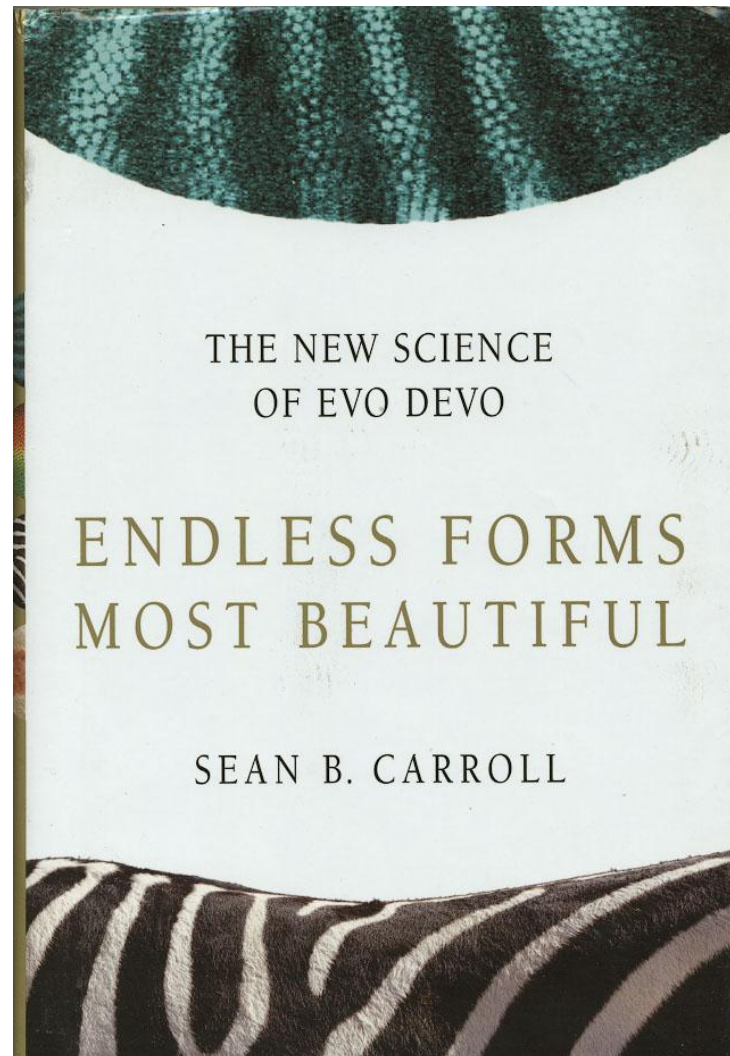
Nederlandse filosoof Prof. Frits Staal interviewt Noam Chomsky voor De Gids (1968)

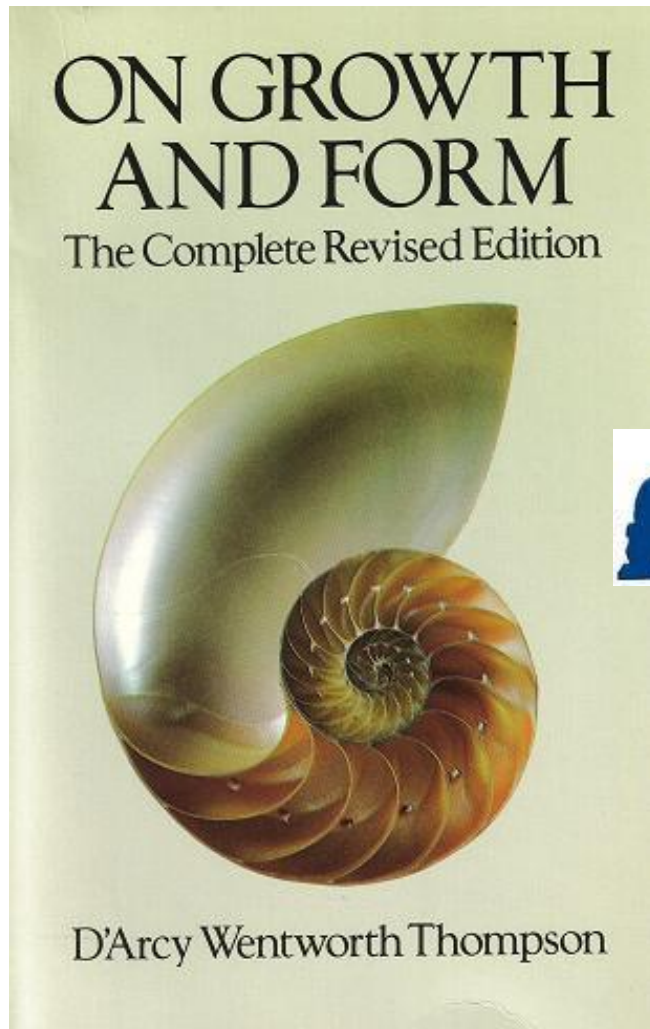
Overzicht inhoud

1. De tegelzetter en de tovenaar
2. De rol van het laat-middeleeuwse nominalisme
3. Nihilisme in de 20^e eeuw en de terugkeer van de metafysica
4. **Evolutiebiologie tussen tovenaar en tegelzetter**
5. Conclusie

Evo Devo te vergelijken met Universele Grammatica van Chomsky

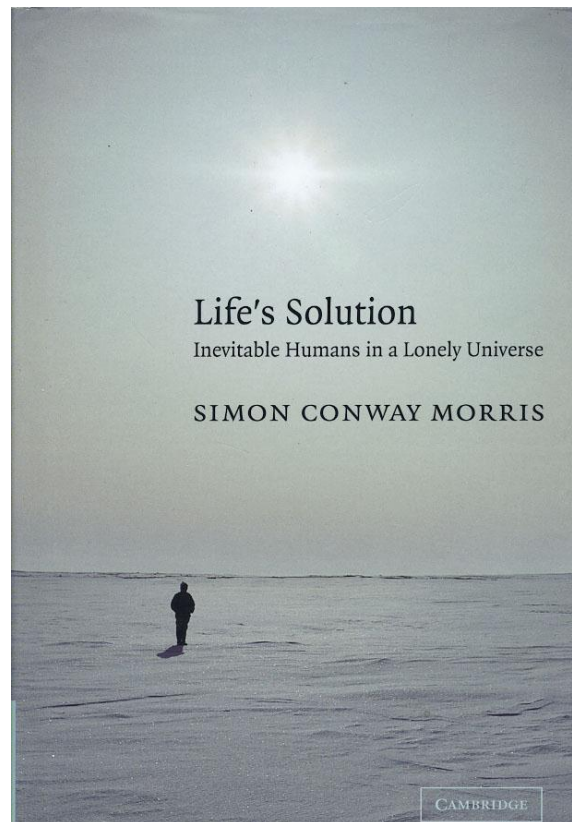
D'Arcy Thompson: classicus en biomathematicus

Simon Conway Morris (paleontoloog te Cambridge, UK)

- Evolutie kent strenge beperkingen (“constraints”), leidend tot veelvuldige **convergenties**

Darwin bespreekt honingraatstructuur in Origin of Species (hexagonaal “tegelpatroon”)

Reptielenhuid: noodzakelijke ordening, als in tegelpatroon (8 rondom 1)

Conclusie

Het tegelzettersperspectief is terug!

